

Kulttuuri osana hyvinvointikertomuksia Varsinais-Suomessa

Heini Brushane

Kulttuurialan ylempi AMK, kulttuurihyvinvointi

2021

TURKU AMK

Toimeksianto

Toimeksiantajat

Taikusydän

Anna-Mari Rosenlöf

Taike

Esa Vienamo

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Tapani Kauppinen

Tavoitteita

- Kartoittaa Varsinais-Suomen alueella kulttuurihyvinvointisuunnitelmien tilannetta
- Löytää hyviä käytäntöjä vinkeiksi suunnitelmatyöhön
- Nostaa esiin muita mahdollisia esiin tulevia tärkeitä näkökulmia

Kartoituksen menetelmät

Hyvinvointikertomusten tarkastelu

- Kuntien viimeisimmistä julkaistuista (monilla uusi juuri työn alla) hyvinvointikertomuksista tehtiin koonti ja itse suunnitelmista etsittiin sanaa kulttuuri
- Osumien lukumäärä merkittiin koontilistaan
- Osumien laatua tarkasteltiin eli katsottiin viittaako sana kulttuuritoimintaan vai esimerkiksi ”toimintakulttuuriin”

Kysely puhelimitse ja verkossa

- Kysely toteutettiin ensin puhelinkyselynä
- Puhelinkyselyn osoittauduttua haasteelliseksi julkaistiin myös vastaava Webropol-kysely

Hyvinvointikertomusten tarkastelu

Kulttuuriosumat

- Hyvinvointisuunnitelmia löytyi tarkasteltavaksi 24/27 (kuntia Varsinais-Suomessa)
- Kulttuuriosumia oli
  - Yli 20 osumaa 2 kpl
  - 10-12 osumaa 9 kpl
  - 5-9 osumaa 4 kpl
  - Alle 5 osumaa 6 kpl
  - Ei kulttuuriosumia 3 kpl

Osumien laatu

- Osuma tarkoitti muuta kuin kulttuuritoimintaa 5kpl
- Kunnan kulttuuritoimintaa kuvataan hyvinvointikertomuksessa eli kulttuuri on tunnistettu hyvinvointia tuottavana asiana 10kpl
- Kertomuksessa puhutaan kulttuurisesta hyvinvoinnista tai kulttuurihyvinvoinnista 6kpl

Kyselyt (yhteensä 13/27 kuntaa vastasi)

Puhelinkysely

- Vastauksia saatiin 10 kpl
- Kysely oli todella aikaa vievää ja haastavaa. Haasteina:
  - Tavoittamisongelmat, ei takaisinsoittoa
  - Yhteystietolistan puutteet
  - Vastaushaluttomuus
  - Kokemus, että ei osaa/ole oikea henkilö vastaamaan
  - Pompottelu kulttuuri ja hyvinvointitoimijoiden välillä

Webropol-kysely

- Vastauksia saatiin 3kpl (kysely avattiin 37 kertaa)
- Kyselyä toimitettiin kaikkiin kuntiin, joista ei vielä kyselyn luomishetkellä ollut puhelinkyselyvastausta
- Kyselylinkki toimitettiin sähköpostilla saatekirjoituksen kanssa
- Kysely avattiin vastattavaksi 16.8. ja se sulkeutui 13.9.

Kysymykset ja vastaukset 1

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma

Kysymys	KYLLÄ	EI
1. Onko kunnassasi (jossa olet töissä) tehty erillistä kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa?	0	13
2. Onko kulttuuri tai kulttuurihyvinvointi mainittu osana kunnan hyvinvointikertomusta?	8	5
3. Onko kunnassasi olemassa jokin muu suunnitelma, kuten kulttuuristrategia tai kulttuuriohjelma, jossa kulttuurihyvinvointi on mainittu osana?	6	7
Muut mainitut dokumentit eri kunnista: kulttuurikasvatusohjelma, kulttuuriopetussuunnitelma, kulttuuristrategia, kirjaston kokoelmapolitiikka, kulttuuripoliittinen strategia		

Jos kysymyksiin 1-3 (osaan tai kaikkiin) vastaus on kyllä esitettiin myös kysymykset 4.-8. (5 kpl)

Jos ei yhtään myöntävää (tai ei halua vastata) vastausta siirryttiin suoraan kysymyksiin 9.-12. (8 kpl)

Kysymykset ja vastaukset 2

Kulttuurihyvinvointityö

4. Millaisia kulttuurihyvinvoinnin tavoitteita ja toimenpiteitä suunnitelmassa mainitaan?

”Monipuolisesti erilaisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteena tarjota jotain kulttuuria jokaiselle.” - Vireät kulttuurikunnat

Vastauksissa mainittuja tavoitteita

- Kulttuuriin osallistumisen mahdollisuus suodaan kaikille. Kulttuuritapahtumia saatavilla ympäri kaupunkia, myös syrjemmällä. Kulttuuritapahtumien järjestäminen kaikille (yhdistykset ja yksityiset) helppoa ja tuettua. Kirjastolain tavoitteet. Kuntalaisten osallistaminen.

Vastauksissa mainittuja toimenpiteitä

- Kirjastojen kävijämäärien seuranta, kulttuuritapahtumien arviointi, jokamiehen kulttuuriviikot, lukulähettilötoiminta, kulttuuribussi (ikäntyneet tai toimintakyvyltään rajoittuneet kerätään bussikuljetuksella kulttuuritapahtuman ääreen), lasten ja nuorten harrastustoiminta sekä taidekasvatus.

5. Miten näiden toimenpiteiden toteutumista seurataan?

- Kävijämäärien laskeminen erilaisissa tapahtumissa ja toiminnoissa
- Kulttuurihyvinvointisuunnitteluun liittyviä asioita seurataan hyvinvointityön yhteydessä.
- Liittyy kunnan toimintakertomus ja tilinpäätöstyöhön.
- Hyte-tavoitteita seurataan hyvinvointityöllä, mikä on nyt muutoksessa. Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus tulossa osaksi talousarviota, jolloin seuranta tapahtuu tilinpäätöksessä.

Kysymykset ja vastaukset 3

Kulttuurihyvinvointityö

6. Miten siitä raportoidaan ja kenelle?

- Kulttuurihyvinvointiasioita ei raportoida erikseen vaan tämä tehdään osana isompaa hyvinvointiyön kokonaisuutta.
- Liittyy kunnan toimintakertomus ja tilinpäätöstyöhön.
- Siirtymässä normaaliin tilinpäätöstoimintaan.

7. Mikä mielestäsi on kuntasi kulttuurihyvinvointityössä ollut toimivaa ja mitä pitäisi kehittää?

TOIMIVAKSI KOETTIIN (useamman vastaajan osalta)

- Kulttuurihyvinvointi on hyvin osana hyvinvointityötä.
- Yhteistyö yhdistysten kanssa toimii hyvin.
- Monipuolinen toiminta.
- Aktiivisuutta ja intoa kehitystyöhön, jotta hyte-tavoitteet olisivat kaupungissa monialaisesti yhteisiä.

KEHITETTÄVÄÄ

- Aikuisten ja ikäihmisten kulttuuri- ja harrastustoiminnan kirjauksissa ja mittareissa.
- Ohjelmapankki tilattavista ohjelmista (myös edullisista vaihtoehtoista) olisi hyvä kehittämiskohde.
- Tavoitteellinen työ nimenomaan kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi.
- Enemmän tavoitteellista ja aikataulutettua toimintaa enemmän vaihtuvia teemoja.
- Tietoisuuden lisääminen siinä, että oikeastaan kaikki tekevät kulttuurihyvinvointityötä arjessa. Jokaisella työntekijällä on oma osansa kulttuurihyvinvointityössä.

Kysymykset ja vastaukset 4

Kulttuurihyvinvointityö

8. Mistä kunnassasi asuva asukas voi saada tietoa kulttuurihyvinvointitoiminnasta?

- Kulttuurisihteeriltä, kulttuuritoimesta, kirjasto- ja kulttuuripalveluista
- Kuntatiedotteista
- Sosiaalisesta mediasta: Facebook, Instagram
- Verkkosivuilta, tapahtumakalenterista
- Paikallislehdistä tai -julkaisuista
- Erilaisilla toiminnoilla omat yhteyshenkilöt sote yksiköissä, jotka välittävät tietoa palvelusta.
- Yhteistyökumppaneilta: kansalaisopistot, yhdistykset yms.

9. Mitä ajattelet tämänhetkisestä tilanteesta kulttuurihyvinvointityössä?

OMASSA KUNNASSASI

- Kulttuurihyvinvointityön rajalliset resurssit (raha, henkilökunta, aika), niiden painottuminen liikuntaan ja yleinen aiheen tuntemattomuus sekä tiedon puute mainitaan haasteeksi vastauksissa
- Paikallistasolla tieto ei tavoita päättäjiä.
- Toimiva yhteistyö muiden paikallisten toimijoiden tai naapurikuntien kanssa vaikuttaa tyytyväisyyden tai luottavaisuuden kokemukseen kulttuurihyvinvointityössä
- Kulttuurihyvinvointityötä ehkä tehdään mutta sitä ei tunnisteta tai tehdä suunnitelmasella

ALUEELLISESTI

- Alueellisesti kulttuurihyvinvointityö ja sen verkostoitumismahdollisuudet koetaan hyvänä
- Eroja kuntien kulttuurihyvinvointityössä kuvataan suuriksi
- Alueelta toivotaan lisää tukea mikä toisi työtä lähemmäs kuntatason tekijöitä ja sillä tavalla mahdollistaisi kunnassa suunnitelmallista kulttuurihyvinvointityötä

KANSALLISESTI

- Kansallinen kulttuurihyvinvointityön noste ja kehityssuunnat nähdään yleisesti hyvänä.
- Koronasta johtuen kulttuurikentän tilanne kamala.
- Kansallista tutkimusta kaivataan enemmän.
- Kulttuurihyvinvoinnin käsitettä pitäisi tehdä tunnetummaksi myös kansallisesti.

Kysymykset ja vastaukset 5

Kulttuurihyvinvointityö

10. Mitä mielestäsi tarvitaan, jotta kulttuurihyvinvointitoiminta voi kehittyä kunnassasi?

- Päättäjien koulutus ja asennetyö – kulttuurin arvostus liikunnan rinnalle oleelliseksi osaksi hyvinvointityötä
- Kulttuurihyvinvointi osaksi hyvinvointikertomusta.
- Resursseja: henkilöstö, raha
- Monitoimijaista yhteistyötä ja hyvin yhteistyötahojen löytäminen
- Tietoa: helppokäyttöistä tietoa, tietoa kuntalaisten tarpeista ja toiveista, hyviä käytäntöjä, tutkimuksen yhteenvetoa: vaikutuksista yleensä ja kuntatason tutkimuksesta,
- Hyvä kontakti kulttuuri- ja sosiaalitoimen välillä.
- Hyviä materiaaleja saatavilla (Taike, Taikusydän) ja niitä jaetaan jo. Miten vielä varmistuisi, että niitä myös luetaan?
- Kulttuurihyvinvointityön ja -käsitteen tutuksi tekemistä.
- Koronasta pitäisi päästä eroon, jotta toiminta olisi taas mahdollista, resursseja (esim. hanketyöntekijöitä)
- Aukkaiden osallisuutta
- Hyvää viestintää

11. Miten uskot sote-uudistuksen vaikuttavan kulttuurihyvinvointityöhön kunnissa?

- Pelkään pahoin, että nykyiset olemassa olevat yhteydet sote-palveluihin katkeavat. Epäilen myös kulttuurihyvinvointityön rahoituksen mahdollisuuksia, sote-palvelut vaativat erittäin paljon.
- Kulttuurihyvinvointityön merkitys kasvaa!
- Kulttuurishyvinvointityön arvostus kunnissa nousisi, kun pystytään keskittymään erilaisiin asioihin enemmän.
- Toive, että tulisi oma työryhmä kulttuurihyvinvoinnille.
- Aluksi kulttuurihyvinvointityö voi ottaa pakkia, kun joudutaan ensin keskittymään sote-rakenteisiin. Kulttuurihyvinvointityö ei ehkä ole listalla kovin korkealla, kun joudutaan aluksi paljon priorisoimaan ennen kuin kaikki rullaa.
- Katsotaan... toivottavasti, parantaa saavutettavuutta.
- Nuoriso ja kulttuuriasiat tulevat esille enemmän, joten vaikutus voisi olla positiivinen.
- Hidastaa kehitystä, koska muuta kehitettävää on paljon.
- Monen vastaajan mielestä vaikea arvioida.

Kysymykset ja vastaukset 6

Kulttuurihyvinvointityö

12. Lisätietoja: Haluatko kertoa vielä jotain liittyen kulttuurihyvinvointityöhön, *tuleeko mieleen hyviä käytänteitä?*

- Sektorirajat ylittävä yhteistyö esimerkiksi liikkumalla kulttuurin pariin toiminta.
- Kulttuuriverkostot antavat paljon.
- Toivoisin, että elämä normalisoituisi ja korona hellittäisi... .. ja kulttuurikasvatus alkaisi jo lapsena.
- Kulttuurihyvinvointi pitäisi huomioida myös hoitotahtoja laadittaessa.
- Erilaiset museoiden saavutettavat/lainattavat materiaalit.
- Kulttuurihyvinvoinnin kenttä on niin laaja ja mahdollisuuksia on niin monia. Halu tehdä enemmän kuin nyt juuri voi. Pitäisi löytää kohta mistä aloittaa, kun kaikki on alussa.
- Kulttuurihyvinvointityötä saataisiin enemmän irti, kun sen tavoitteellisuuteen ja näkyvyyteen panostettaisiin enemmän.
- Hyvä käytäntöjä: Saavutettavuus ja monipuolinen kulttuuritarjonta myös kieli ja muille vähemmistöille.
- Toivottavasti korona helpottaisi pian niin voisi jatkaa kulttuurihyvinvoinnin kehittämistyötä. Korona on tuonut joitakin hyviä näkökulmia tapahtumien vaihtoehtoiseen järjestämiseen.

Johtopäätöksiä ja nostoja koko kartoituksesta

- Kulttuurihyvinvointi käsite on vielä vieras ja aiheuttaa siksi vastaajissa/toimijoissa epämukavuuden/-pätevyyden tunnetta
- Tilanne eri kuntien välillä kulttuurihyvinvointiosaamisessa ja kulttuuripalvelujen tuottamisessa yleensäkin on todella suuria eroja ja aina ei ole kyse kunnan koosta tai sijainnista.
- Oli ilmeisesti huono aika tehdä tätä kartoitusta ja kyselyä, koska uusi hyvinvointisuunnitelma tai joku ”kulttuurisuunnitelma” oli monessa kunnassa juuri työn alla/ilmestymässä
- Kyselyvastauksissa ja hyvinvointikertomusten tarkastelussa osittain ristiriitoja kun vastaaja kertoo ettei kulttuuria mainita hyvinvointikertomuksessa mutta dokumenttia tarkastellessa havaitaan muuta
- Eniten esiin nostettuja ajatuksia kautta koko kartoituksen olivat:

Tiedon ja resurssien lisääminen eri tasoilla ja näkökulmista, sekä käsitteen tunnetuksi tekeminen!